



SKAITĻI UN FAKTI

+8,7%

– visstraujākais rūpniecības produkcijas kāpums visā ES februārī bija Latvijā (Lietuvā –2,1%, Igaunijā – +1,8%, ES vidēji – +3,1%).

Vēršas pret netaisnīgu tirdzniecību

ĪSUMĀ

Eiropas Komisija vakar ierosināja priekšlikumus negodīgas tirdzniecības prakses izskaušanai pārtikas piegādes ķēdē, lai nodrošinātu taisnīgāku attieksmi pret maziem un vidējiem pārtikas un lauksaimniecības nozares uzņēmumiem. Konstatējot pārkāpumus, nacionālās iestādes varēs noteikt sankcijas.

Saeima aicina ES turpināt investēt

Saeima vakar pieņēma aicinājumu ES dalībvalstīm, Eiropas Parlamentam un Eiropas Komisijai arī pēc 2020. gada atbalstīt pietiekamu finansējumu mazāk attīstīto dalībvalstu iesākto un efektīvi darbojošos investīciju un reformu programmu turpināšanai. Lēmumu rosināja valdošā partija ZS.

Pārtikas drošumam jābūt redzamam

Eiropas Komisija nākusi klajā ar priekšlikumiem, kā panākt, lai zinātniskie pētījumi par pārtikas drošumu kļūtu caurredzamāki: lai iedzīvotājiem būtu plašāka piekļuve Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) informācijai, lai būtu iespējams pieprasīt papildu pētījumus un vairāk iesaistītu dalībvalstu zinātniekus.

Diagnoze noteikta. Vai recepte pareiza?

Eiropas politikas pētījumu institūta forumā spriež, kādi varētu būt Latvijas attīstības scenāriji

DISKUSIJA

IVARS BUŠMANIS

Pirms mēneša Eiropas Komisija (EK) publicēja savu vērtējumu par Latvijas progresu strukturālo reformu īstenošanā, kas Latvijas politikajās aprindās izraisīja plašu viļņošanu. Kārtējo reizi, kad skaļi tiek pateikts kas kritisks un netīkams, ministri vaino EK par neprecīzu informāciju vai novecojušiem faktiem.

Otrdien Latvijas Zinātņu akadēmijas Eiropas politikas pētījumu institūts organizēja diskusiju forumu "Latvijas tautsaimniecības attīstība un izaicinājumi", kurā ministriju u. c. valsts institūciju pārstāvji, zinātnieki un ekonomisti no savām pozīcijām vērtēja EK ziņojumu par Latvijas attīstības ceļiem.

"EK ziņojums nav koncentrēts tikai uz to, kā attīstās ekonomika. "Veselības apskata" galvenais mērķis itin visās dalībvalstīs ir izvērtēt strukturālas reformas, investīciju veicināšanu un budžeta disciplīnu. Balstoties uz šo ziņojumu, Eiropadome izstrādās turpmākos ieteikumus," ievadvārdos norādīja EK pārstāvniecības Latvijā vadītāja Inna Šteinbuka.

Straujākā izaugsme, zemākā produktivitāte

Latvijā vērojama straujākā ekonomiskā izaugsme, samazinājies bezdarbs, bet konkurētspēja joprojām zema... Algas pieaug, zemākās – nepietiekami strauji, taču straujāk nekā produktivitāte, kas rada riskus. Kad mazinās iedzīvotāju skaits, tas nevar neatsaukties uz infrastruktūras un sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas efektivitāti, norādīja EK pārstāvniecības vadītāja.

Ekonomikas ministrijas vecākais analītiķis Oļegs Barānovs piekrit vērtēju-



IVARA BUŠMAŅA FOTO

Teicamnieku starp dalībvalstīm EK ieteikumu ievērošanā nav, bet Latvijā progress ir krietni ievērojamāks nekā, piemēram, Vācijā, norādīja Inna Šteinbuka (centrā).

mam par ekonomisko attīstību un investīciju produktivitāti. Viņš izdalīja divus produktivitātes aspektus: "Pirmais saistīts ar produktivitātes līmeni, kas ir ļoti zems un tālu no ES vidējā līmeņa – 2016. gadā tikai 44% (tiesa, 2010. gadā bija vien 37%). Ekonomikas pieauguma tempi 2,4% kopš 2010. gada, kaut divreiz straujāki nekā Eiropas Savienībai kopumā, ir par mazu."

Domnīcas "Certus" valdes priekšsēdētājs Vjačeslavs Dombrovskis uzskata, ka pieeja produktivitātes celšanai radikāli jāmaina: "Kopš 90. gados izveidojās tirgus ekonomika, mēs redzam, ka ekonomikas izrāviens ir bijis tad, kad valdība nav spēlējusi pēc spēles noteikumiem. Arī Ungārijā ekonomikas attīstība notiek, kad vēlēšanās uzvar

manda nevar sekmīgi startēt visos sporta veidos. Ja virziens ir tranzīts, tad tam jāatspoguļojas nodokļu politikā. Mums ir skaidrība tikai par vienu virzienu – bioekonomiku (lauksaimniecībā, kokrūpniecībā – par tiem varam būt droši, ka mums ir izredzes)."

Dzintra Tripane, Valsts kontroles vecākā auditore, atgādināja: "Ja ir noteikti virzieni, tad Ministru kabinetam nevis jātirgojas, bet jāstrādā šajos virzienos. Tikai tad nākamajos septiņus gadus būsīm olimpiskie čempioni."

"Apspriežam, kā esam ārstējušies ar ārsta izrakstītām receptēm, taču nerunājam par slimības cēloņiem. Ekonomika kā zinātne ir pašlikvidējusies... 2015. gadā sasniedzām pirmskrīzes līmeni – vai tā ir attīstība? Ir nepieciešami

ir sašaurinājusies, uzņēmējiem par darba organizāciju ir maza saprašana," novērojis Vaskis.

Ārvalstu investoru padomes Ārvalstu investoru padomes Latvijā (ĀIPL) izpilddirektore Marta Jaksona norādīja, ka pusei Latvijas iedzīvotāju digitālo prasmju līmenis ir ļoti zems un mazie uzņēmumi digitalizāciju izmanto ļoti maz.

Ekspremjers Indulis Emsis, pārstāvēd Lielo pilsetu asociāciju, norādīja attīstības mērīšanu pēc iekšzemes kopprodukta pieauguma: "Mēs nedzīvojam kopsolī ar laiku, vajag plašākas mērvienības savas attīstības novērtēšanā. Jo IKP pieaugums neņem vērā sociālo un vides dimensiju." Kā piemēru minot VAS "Latvijas valsts meži" sekmīgo darbību un pašvaldību ūdenssaimniecību, viņš iestājās par lielāku valsts līdzdalību uzņēmējdarbībā. "Atkritumu saimniecībā problēmas sākās tad, kad negausība pārsniedza saprāta robežas. Daudz saprātīgāk to būtu bijis patūrēt pašvaldību rokās," uzskata Emsis.

Cilvēku mazāk, alga lielāka

Profesors Mihails Hazans norādīja uz lielo reģionālo nodarbinātības disbalansu, kā arī uz etnis-

ko plaisu darba meklējumu. "Latviešu nodarbinātībā, salīdzinot ar pirmskrīzes gadiem, ir pieaugums, nepilsoņu nodarbinātībā – kritums."

Profesors Juris Krūmiņš atgādināja, ka gan 19. gadsimta beigās, gan 1939. gadā iedzīvotāju bija tikpat, cik tagad – 1,9 miljoni: "Ne jau valsts iedzīvotāju skaits nosaka to, cik būsīm laimīgi. Mēs sakām: demogrāfiskā krīze, – bet varbūt valsts sekmīgi attīstās? Mazākam cilvēku skaitam var maksāt lielākas algas." Sociālpsiholoģijas profesors Ivars Austers piekrita, ka "mazākas ekonomikas var sekmīgi attīstīties, bet mazāka ekonomika nevar piesaistīt lielas investīcijas. Kamēr demogrāfija nesasnies stabilitātes punktu, tikmēr grūti plānot. Bez gudras imigrācijas neiztikt."

Vjačeslavs Dombrovskis kategoriski iebilda, ka skaita samazināšanās nav problēma: "Latvija ir otrā valsts ar lielāko iedzīvotāju skaita kritumu. Kādas prognozes uzņēmējiem tas nes darbaspēka pietiekamībai un izmaksām nākotnē?"

Profesors Māris Purgailis gatavoja sabiedrību skolu reformām: "Robežu var atvērt vienā dienā, bet ekonomiku vienā dienā izlīdzināt nevar. Skolām laukos būs smags risinājums – mēs nevarēsim at-

ļauties dzīvot tur, kur dzīvoja vecaistēvs."

Maznodrošinātajiem fiskālā telpa tukša

Katoļu diakons Dainis Stikuts atgādināja, ka "lielākie nodokļu maksātāji valstī ir tie ar maziem ienākumiem, jo procentuāli maksā budžetā visvairāk." Arī ekonomists Gatis Egļītis vērsa uzmanību uz to, ka nekas būtisks nav paveikts, lai palīdzētu mazo algu saņēmējiem un maznodrošinātajiem.

Ingus Alliks, Labklājības ministrijas valsts sekretārs, paskaidroja: "Iepriekš izteiktās rekomendācijas ir savstarpēji izslēdzošas. Ja izpildām pirmo rekomendāciju par finanšu stabilitāti un fiskālo disciplīnu, tad pārējām nozārēm – izglītībai un sociālajai drošībai – nebūs tik daudz naudas, cik nepieciešams. Labklājības ministrija vairāk centusies ieviest minimālo ienākumu programmu, bet, piemēram, minimālās pensijas 12 gadu laikā nav izdevies pārskatīt. Tāpat arī sociālā nodrošinājuma pabalstu procentuālie izdevumi no IKP sociālajai aizsardzībai mums ir vieni no zemākajiem ES, bet vai esam gatavi pārdalīt naudu no citām prioritātēm, ja zinām, ka fiskālā telpa nākamajos divos gados ir negatīva?" ★

“Ne jau valsts iedzīvotāju skaits nosaka to, cik būsīm laimīgi.”

"nepareizie". Ietvars jābūvē uz trim pamatiem: privāto īpašumu tiesiska aizsardzība, uz konkurenci balstīta sistēma un atbildīgas valsts finanses. Uz šiem trim pamatiem ietvara centrā jāliek jautājums par virzieniem. Mūsu olimpiskā ko-

dziļi pētījumi – labi, ka ir izveidots jauns Eiropas politikas pētījumu institūts," uzskata ekonomikas zinātņu doktors Gunārs Vaskis. "Mēs redzam, kā strādnieki uz tilta strādā... Vai viņi ir vainīgi, kā strādā? Profesionālās izglītības sistēma